

027

1972 OKT 19

Magyar Nemzet

Lhh

Csütörtök, 1972. október 19.

Klubélettől a kutatómunkáig

Milyen a korszerű könyvtárépület

A korszerű könyvtárnak nem a könyvek őrzése-tárolása az elsőrendű feladata, amint az elnevezés alapján hinni lehetne. A könyvtár olyan *kulturális szolgáltató intézmény*, amely a gyerektől a legmagasabb igényű kutatóig a legszélesebb rétegek *olvasási igényét* igyekszik kielégíteni — és felkeltetni is. Az olvasás sokirányú tevékenységet jelent. A könyvtári munka jellege is megváltozott: a közművelődés, az oktatás, a termelés és a tudományos kutatás támasza lett azáltal, hogy a legfontosabb célja a különféle olvasók gyors és megfelelő kiszolgálása.

A könyvtár, mint szolgáltató intézmény — viszonylag új szemlélet. Ez a szemlélet csak akkor érvényesülhet igazán, ha már a kezdet kezdetén hat: amikor új könyvtár születik. Az épület megtervezésében.

Milyen a korszerű könyvtár? *Havassy Pál*, az Országos Műemléki Felügyelőség igazgatóhelyettese nemrég a székesfehérvári könyvtárépítési konferencián ismertette a hazai és külföldi építészek, könyvtárosok előtt az erre vonatkozó magyar elképzeléseket. Az ő „kalauzolásával” kísérik el a képzeletbeli optimális könyvtár látogatóját a belépéstől az elhelyezkedésig.

Övezetről övezetre

A látogató övezeteken halad keresztül, amíg „átlényegül” olvasóvá. Ezt a pszichológiai folyamatot az épület belső elrendezése segíti.

Amiképpen a színház sem a előtérrel kezdődik, hanem az előtérnek is van — nélkülözhetetlen — szerepe, az olvasóterembe sem lehet közvetlenül az utcáról benyitni. A belépő először a klubövezetbe jut. Ez a közösségi kapcsolatok helye. Az asztalokon heverő napilapokat, folyóiratokat bárki lapozgathatja, beiratkozási kötelezettségtől függetlenül. Itt szerveznek kiállításokat, előadásokat, író—olvasó találkozók és más kulturális klubösszejöveleteket tartanak. Itt található továbbá a ruhatár és a büfé. Ez a terület a modern könyvtáraknál kiemelkedően fontos.

A „torok”, amelyen keresztül az olvasó továbbjut, az úgynevezett nyilvántartási övezet. Itt történik a beiratkozás, itt intézik a kölcsönzés adminisztratív részét, itt kapja meg az olvasó az első szakmai eligazítást. Ez a pont a bemenetel és kijövetel szigorú, de észrevétlen ellenőrzésének helye is.

A következő övezet már csendesebb térrésze az egész rendszernek. A könyvkiválasztó övezetben szabadpolcon sorakoznak a kölcsönzésre szánt, szakrendben csoportosított kötetek. Kényelmes székek és asztalok állnak az olvasó rendelkezésére. A tájékoztató és tanácsadó övezet szoros kapcsolatban helyezkedik el a szabadpolcos résszel. Ebben kapnak helyet a katalógusok, itt működik az úgynevezett *reference* (ajánló, tájékoztató) szolgálat, saját részkönyvtárával, bibliográfiai apparátusával.

Tovább haladva a legcsendesebb részbe jutunk, az olvasói-kutató övezetbe. Itt jórészt a ritkábban használt, a katalógus alapján a raktárból kért köteteket forgatják, de meghatározott nagyságú kézikönyvtár itt is rendelkezésre áll. A szakkönyvek és szakfolyóiratok a szakcsoport szerinti felállításban egymás mellett találhatók. Természetesen asztalok és székek sorakoznak az állványok között. A kutatók az olvasói övezet szélén, vagy „szigetszerűen” kapnak helyet. Ebben az elhelyezési rendben megszűnik a merev elkülönülés az olvasó útja, a könyv útja és a könyvtáros útja között.

Felmérés és értékelés

A könyvtárépítészeti konferenciát megelőzően országos felmérést végeztek. Az értékelés általában megfelelőnek tartotta a fejlődés irányát, de amellyel sok hibát feltárt például új beruházások terveiben is.

A zalaegerszegi, kaposvári, tatányai, de még a lénye-

gesen nagyobb szombathelyi megyei könyvtár alapterülete is meglehetősen szűkös. A szakemberek csak a miskolci megyei könyvtár 3400 négyzetméteres alapterületét tartják elfogadhatónak.

A klubövezet általában helyet kapott az új létesítményekben. Ennek köszönhető például, hogy a kaposvári megyei könyvtár a „kiváló könyvtár” címet érdemelte ki rendezvényeivel.

Néhány kiemelkedően igényes, elegáns belső építészeti megoldás — Szombathely megyei, Makó városi, Miskolc Nehézipari Műgyetemi könyvtárában — kivívta a bel- és külföldi szakértők elismerését.

Azoknak a hibáknak, amelyeket az értékelés feltárt, egyik oka volt, hogy előzetesen nem kérték ki a szaktanácsadók véleményét. A Művelődésügyi Minisztérium szaktanácsadói jogkörének kiterjesztésével szándékoznak a jövőben ezen változtatni.

Könyvek liften

Ezek után vessünk egy pillantást a közeljövőbe: milyen lesz a Budavári Palotában a nemzeti könyvtár?

A Széchényi Könyvtár budavári új otthona lassított ütemben, de folyamatosan épül. Az év végén adnak át egy raktártömböt, amely kétmillió kötetet fogad be. Az egész intézmény átadására egy-két éven belül sor kerül.

Természetesen a „leg”-ek könyvtára lesz: a legkorszerűbb, a legnagyobb, a legrangosabb, gyűjteménye a legteljesebb. A jelenlegi súlyos raktározási gondokon hatalmas, *klimatizált raktár* segít majd. A klimatizálás óvja a könyvek állagát is. Az olvasótermet teljesen szabadpolcos rendszerrel oldják meg — százezernél több kötettel. Húszmillió cédula található majd a katalógusban. A leglátványosabb berendezés bizonyára az automatikus szállítólift lesz, amelynek segítségével a raktárból közvetlenül az olvasó asztalára juttathatják el a kért könyvet.

*

A múltban a könyvtáros szinte „ellenségének” tartotta az építész. Most már nemcsak a szűken értelmezett esztétikai szempontok szerint épülnek a könyvtárak. Az építőművészet funkcionális törekvései között a könyvtárépítészet is felismerte speciális feladatait.

Felelőssége abból adódik, hogy a felnőtté nevelésben és a felnőttnevelésben egvaránt alapvető szerep hárul a könyvtárakra. Minden életkornak és minden műveltségi szintnek megvan bennük a maga „övezete”. A tervező dolga is, hogy könnyű legyen az átlépés az egyikből a másikba.

b. l.